

Poradnik dla Wykładowców

dr inż. Grzegorz Owczarek, CIOP-PIB

Poradnik przeznaczony jest dla osób przygotowujących i prowadzących szkolenia z zakresu środków ochrony indywidualnej

Spis treści

	Cel poradnika	2
	Wstęp	2
	Adresaci szkoleń i ich potrzeby	6
	Dekalog Wykładowcy	7
1.	Podstawowe informacje środkach ochrony indywidualnej	9
2.	Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej	10
3.	Cechy, jakimi powinny charakteryzować się środki ochrony indywidualnej przeznaczone do ochrony przed określonymi zagrożeniami	10
4.	Sposób, w jaki cechy środków ochrony indywidualnej są definiowane w odpowiednich normach odnoszących się do wymagań technicznych dla środków ochrony indywidualnej	11
5.	Sposób, w jaki należy skorelować cechy danego środka ochrony indywidualnej do zagrożenia występującego w środowisku pracy (zasady doboru)	13
6.	Sposób, w jaki środki ochrony indywidualnej powinny być użytkowane;	14
7.	Sposób zarządzania środkami ochrony indywidualnej w zakładzie pracy	15
8.	Metody badania środków ochrony indywidualnej na zgodność z wymaganiami określonymi w dyrektywie 89/686/EWG i normach zharmonizowanych	16
9.	Zasady wprowadzania środków ochrony indywidualnej na rynek polski i europejski	17
10.	Obowiązki pracodawców, pracowników oraz producentów i dystrybutorów	18
	Dekalog uczestników szkoleń	19
	Zalecana literatura	20

Cel poradnika

Każda osoba, której powierzono zostało przeprowadzenie szkolenia z zakresu środków ochrony indywidualnej powinna posiadać zarówno niezbędną wiedzę merytoryczną, jak również powinna posiadać umiejętność dostosowania przekazywanych treści do rzeczywistych potrzeb uczestników szkoleń. Uczestnicy szkoleń mogą mieć różne, czasem błędne, oczekiwania, co do zakresu szkolenia. Wykładowca powinien nie tylko dopasować wykładane przez siebie treści do potrzeb zgłaszanych bezpośrednio przez uczestników szkoleń, lecz również nie powinien pominąć zagadnień, które są niezbędne do osiągnięcia założonych celów dydaktycznych.

Celem niniejszego poradnika jest wskazanie zagadnień, które niezależnie od potrzeb zgłaszanych bezpośrednio przez uczestników szkoleń muszą być omówione i wyjaśnione podczas szkoleń z zakresu środków ochrony indywidualnej.

Wstęp (od autora)

Przygotowując się do przeprowadzenia każdego szkolenia na temat środków ochrony indywidualnej, niezmiennie od wielu już lat, zawsze zadaje sobie jedno pytanie – *Jak mam opowiedzieć o pewnej grupie wyrobów (środków ochrony indywidualnej), aby słuchacze nie usnęli na moim wykładzie, lub nie zajęli się wykonywaniem czynności nie mających niczego wspólnego ze słuchaniem tego, o czym mówię?* Omawianie zagadnień związanych z środkami ochrony indywidualnej, jeśli zostanie źle poprowadzone, może nie znaleźć zrozumienia wśród odbiorców szkoleń. Dotyczy to głównie użytkowników końcowych środków ochrony indywidualnej. Przyczyn takiego stanu rzeczy jest bardzo wiele. Środki ochrony

indywidualnej nie wydają się na pierwszy rzut oka pasjonującym tematem do przeprowadzenia szkolenia. W obiegowej opinii są one czymś, co pracodawca przekazuje pracownikowi do użytkowania, choć tak naprawdę nie jest to nikomu potrzebne (*no może jedynie w naprawdę w wyjątkowych sytuacjach!*). Najgorzej jest w przypadku małych, czasami jednoosobowych firm. Aby przekonać się, że taka obiegowa opinia o środkach ochrony indywidualnej jest niestety faktem, wystarczy rozejrzeć się dookoła. Nikogo nie zdziwi widok osób pracujących na wysokości bez wymaganego sprzętu zabezpieczającego przed upadkiem z wysokości, a nawet bez przemysłowych hełmów ochronnych. W wielu niewielkich zakładach produkcyjnych lub zakładach usługowych nie są stosowane choćby najprostsze środki ochrony indywidualnej w postaci tarcz spawalniczych lub okularów ochronnych, nie wspominając o zabezpieczeniu dróg oddechowych. Zgoła odmienna jest sytuacja w dużych firmach, w których są etatowo zatrudnione osoby odpowiedzialne za BHP. W przypadku dużych firm, w których została przeprowadzona profesjonalna ocena ryzyka zawodowego, pracownicy są wyposażani w środki ochrony indywidualnej. Zdarzają się jednak sytuacje, że pracownikom trudno jest zaakceptować to, że bezwzględnie muszą stosować środki ochrony indywidualnej. Jednym często cytowanym przeze mnie przykładem takiego podejścia jest rozmowa, jaką przeprowadziłem z pracownikiem pracującym bez jakichkolwiek, niezbędnych do wykonywania bezpiecznej pracy, środków ochrony indywidualnej na placu budowy, który był niewielką prywatną inwestycją. Zapytałem tego pracownika, czemu pracując na wysokości bez rusztowania nie stosuje szelek bezpieczeństwa, a nawet nie zakłada hełmu? Odpowiedź jego była zdumiewająca. Nie stosował jakiegokolwiek zabezpieczenia z tego względu, że pracując wcześniej na innej dużej budowie, skrupulatnie kontrolowanej przez pracownika odpowiedzialnego za BHP, musiał bezwzględnie stosować wszystkie przydzielone mu środki ochrony indywidualnej. Przechodząc na inny, niekontrolowany plac budowy mógł się „wyzwolić” z krępujących go zabezpieczeń. Opisany przykład nie jest niestety odosobniony.

Wracając więc do wspomnianego na początku tego rozdziału pytania, które zawsze stawiam sobie przed zajęciami z zakresu środków ochrony indywidualnej, mogę zasugerować, aby przekazując wiedzę z zakresu środków ochrony indywidualnej bardzo wyraźnie wskazać na to, że w wielu przypadkach są one po prostu niezbędne. Należy tak operować wszystkimi dostępnymi na zajęciach narzędziami (prezentacje, materiały filmowe, itp.), aby oddziaływać na wyobraźnię słuchaczy, aby użytkownicy środków ochrony indywidualnej podczas przystępowania do pracy już nigdy nie kierowali się opinią, którą

opisałem w cytowanym powyżej przykładzie, aby nie chcieli „wyzwolić” z środków ochrony indywidualnej.

W dalszej części poradnika znajduje się zestawienie, w którym skorelowane zostały potrzeby w zakresie informacji odnoszących się do środków ochrony indywidualnej w zależności od grupy odbiorców szkolenia. Najmniej, bo tylko trzy ogólne zagadnienia zostały przypisane dla **użytkowników środków ochrony indywidualnej**. Nie oznacza to jednak, że szkolenie dla użytkowników będzie dla Wykładowcy najprostsze. W moim przekonaniu wręcz przeciwnie, może stanowić dla Wykładowcy największe wyzwanie. Wyzwaniem, jest bowiem przekazanie użytkownikom podstawowych informacji o środkach ochrony indywidualnej oraz o zagrożeniach, w taki sposób, aby wzbudzić w świadomości użytkowników konieczność stosowania środków ochrony indywidualnej. Wyzwaniem jest również takie omówienie sposobów użytkowania środków ochrony indywidualnej, aby przekonać użytkowników, że środki te – o ile zostały prawidłowo dobrane – wcale nie muszą być balastem, od którego należy się „wyzwolić”.

Szkolenia dla pozostałych grup odbiorców, czyli osób odpowiedzialnych za dobór, producentów i dystrybutorów oraz osób odpowiedzialnych za kontrolę środków ochrony indywidualnej są również wyzwaniem. Wyzwaniem, na które osoba prowadząca szkolenie musi się rzetelnie przygotować. Podczas zajęć dla **osób odpowiedzialnych za dobór** nie można koncentrować się jedynie na kreowaniu świadomości stosowania środków ochrony indywidualnej. Na tego typu szkoleniach musi być czas na przekazanie **bardzo konkretnych i szczegółowych informacji, które pomogą w prawidłowym doborze środków ochrony indywidualnej**. Elementami, które stanowią niezbędną pomoc w przygotowaniu się do tych wyzwań są wszelkiego rodzaju prezentacje multimedialne, materiały filmowe, narzędzia wspomagające (np. programy komputerowe wspomagające dobór), itp.

Producentów i dystrybutorów interesują w głównie zagadnienia prawne (certyfikacja) oraz metody badań laboratoryjnych. To przecież oni przekazują do badań laboratoryjnych swoje wyroby i są zainteresowani wynikami tych badań.

Bezpieczeństwo pracowników użytkujących środki ochrony indywidualnej zależy pośrednio również od **osób odpowiedzialnych za kontrolę** tych środków (inspektorów pracy). Jeśli osoba przeprowadzająca kontrolę posiada wiedzę wykraczającą poza podstawowe informacje o umocowaniu prawnym środków ochrony indywidualnej, kontrola będzie mogła również być elementem doradczym.

Do przeprowadzenia szkolenia o środkach ochrony indywidualnej na najwyższym poziomie – dla wszystkich wymienionych grup odbiorców – wymienione elementy, takie jak prezentacje multimedialne, filmy, programy komputerowe, itp. pozostaną jedynie narzędziem w rękach wykładowcy. Powodzenie szkolenia zależy w dużej mierze od tego, jak Wykładowca będzie posługiwał się tymi narzędziami.

Zgodnie z tym, co zostało określone, jako cel niniejszego poradnika, poniżej wskazane zostały zagadnienia, które niezależnie od potrzeb zgłaszanych bezpośrednio przez uczestników szkoleń, muszą być omówione i wyjaśnione podczas szkoleń z zakresu środków ochrony indywidualnej.

W swym założeniu niniejszy poradnik jest przeznaczony do indywidualnego wykorzystania. W miejscach, w których opisano wybrane do omówienia zagadnienia znajduje się również miejsce na wpisanie uwag i spostrzeżeń Wykładowcy¹. Poradnik nie jest „zamkniętą” publikacją. Ma on być również notatnikiem Wykładowcy. Notatnikiem, który będzie uzupełniany wraz z doświadczeniem zdobywanym przez Wykładowcę.

Przekazując niniejszy poradnik do rąk tych wszystkich, którym zostało powierzono niezmiernie odpowiedzialne zadania, jakim jest prowadzenie szkoleń z zakresu środków ochrony indywidualnej życzę, aby ich wiedza i doświadczenie w jak najlepszy sposób służył budowaniu świadomości bezpieczeństwa pracy, w tym również świadomości potrzeby stosowania środków ochrony indywidualnej.

Autor

¹ W przypadku opracowania wersji poradnika przeznaczonego do druku zostanie oddzielnie zaprojektowana forma graficzna część tzw. *notatnika*. W niniejszym opracowaniu na końcu każdego z omawianych zagadnień wstawiono ramkę o nazwie „NOTATKI WYKŁADOWCY”. Wymiary tej ramki nie odpowiadają faktycznym potrzebom korzystania z poradnika w założonej formie.

Adresaci szkoleń i ich potrzeby

Adresatami szkoleń z zakresu środków ochrony indywidualnej mogą być:

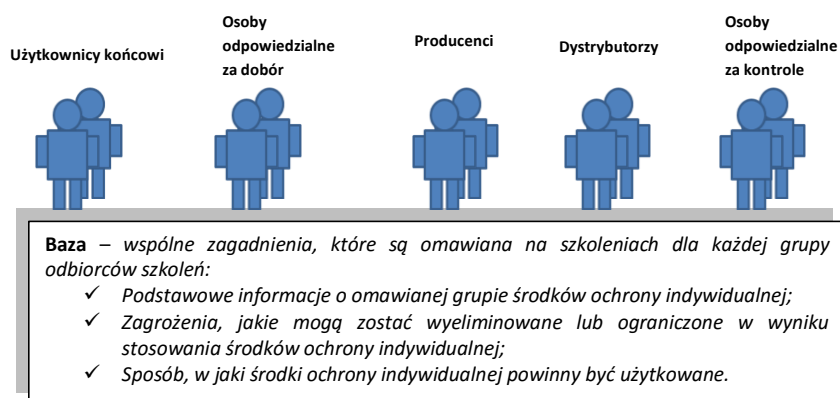
1. Użytkownicy środków ochrony indywidualnej;
2. Osoby odpowiedzialne za dobór środków ochrony indywidualnej,
3. Producenci środków ochrony indywidualnej,
4. Dystrybutorzy środków ochrony indywidualnej,
5. Osoby odpowiedzialne za kontrole środków ochrony indywidualnej.

Podstawową informacją, jaką wykładowca powinien uwzględnić przy doborze prezentowanych treści jest informacja o rzeczywistych potrzebach wymienionych powyżej grup. Zestawienie potrzeb w zakresie informacji odnoszących się do środków ochrony indywidualnej w zależności od grupy odbiorców szkoleń przedstawiono w tabeli 1.

Analizując potrzeby określone w tabeli 1 należy zauważyć, że dla wszystkich wymienionych w tabeli grup odbiorców wytypowano wspólne zagadnienia, stanowiące swego rodzaju bazę, do której należą:

- Podstawowe informacje o omawianej grupie środków ochrony indywidualnej;
- Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej;
- Sposób, w jaki środki ochrony indywidualnej powinny być użytkowane.

Schematycznie przedstawiono to na rysunku 1.

Rys.1. Niezależnie od grupy odbiorców, wszystkie szkolenia oparte są na tej samej bazie

Tab. 1. Zestawienie potrzeb w zakresie informacji odnoszących się do środków ochrony indywidualnej w zależności od grupy odbiorców szkoleń

Lp.	Odbiorcy	Potrzeby
1	Użytkownicy	<ul style="list-style-type: none"> – Podstawowe informacje o omawianej grupie środków ochrony indywidualnej; – Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej; – Sposób, w jaki środki ochrony indywidualnej powinny być użytkowane
2	Osoby odpowiedzialne za dobór	<ul style="list-style-type: none"> – Podstawowe informacje o omawianej grupie środków ochrony indywidualnej; – Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej; – Cechy, jakimi powinny charakteryzować się środki ochrony indywidualnej przeznaczone do ochrony przed określonymi zagrożeniami; – Sposób, w jaki cechy środków ochrony indywidualnej są definiowane w odpowiednich normach odnoszących się do wymagań technicznych dla środków ochrony indywidualnej; – Sposób, w jaki należy skorelować cechy danego środka ochrony indywidualnej do zagrożenia występującego w środowisku pracy (zasady doboru); – Sposób, w jaki środki ochrony indywidualnej powinny być użytkowane; – Sposób zarządzania środkami ochrony indywidualnej w zakładzie pracy
3	Producenci	<ul style="list-style-type: none"> – Podstawowe informacje o omawianej grupie środków ochrony indywidualnej;
4	Dystrybutorzy	<ul style="list-style-type: none"> – Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej; – Cechy, jakimi powinny charakteryzować się środki ochrony indywidualnej przeznaczone do ochrony przed określonymi zagrożeniami; – Sposób, w jaki cechy środków ochrony indywidualnej są definiowane w odpowiednich normach odnoszących się do wymagań technicznych dla środków ochrony indywidualnej; – Metody badania środków ochrony indywidualnej na zgodność z wymaganiami określonymi w dyrektywie 89/686/EWG i normach zharmonizowanych; – Zasady wprowadzania środków ochrony indywidualnej na rynek polski i europejski
5	Osoby odpowiedzialne za kontrolę	<ul style="list-style-type: none"> – Podstawowe informacje o omawianej grupie środków ochrony indywidualnej; – Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej; – Cechy, jakimi powinny charakteryzować się środki ochrony indywidualnej przeznaczone do ochrony przed określonymi zagrożeniami; – Sposób, w jaki cechy środków ochrony indywidualnej są definiowane w odpowiednich normach odnoszących się do wymagań technicznych dla środków ochrony indywidualnej; – Metody badania środków ochrony indywidualnej na zgodność z wymaganiami określonymi w dyrektywie 89/686/EWG i normach zharmonizowanych; – Zasady wprowadzania środków ochrony indywidualnej na rynek polski i europejski; – Sposób zarządzania środkami ochrony indywidualnej w zakładzie pracy; – Obowiązki pracodawców, pracowników oraz producentów i dystrybutorów.

Dekalog Wykładowcy

W tabeli 1 zdefiniowano 10 zagadnień, które muszą być omówione i wyjaśnione podczas szkoleń z zakresu środków ochrony indywidualnej. W zależności od grupy odbiorców szkoleń wykładowca musi omówić wybrany zbiór następujących tematów:

1. Podstawowe informacje środkach ochrony indywidualnej;
2. Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej;
3. Cechy, jakimi powinny charakteryzować się środki ochrony indywidualnej przeznaczone do ochrony przed określonymi zagrożeniami;
4. Sposób, w jaki cechy środków ochrony indywidualnej są definiowane w odpowiednich normach odnoszących się do wymagań technicznych dla środków ochrony indywidualnej;
5. Sposób, w jaki należy skorelować cechy danego środka ochrony indywidualnej do zagrożenia występującego w środowisku pracy (zasady doboru);
6. Sposób, w jaki środki ochrony indywidualnej powinny być użytkowane;
7. Sposób zarządzania środkami ochrony indywidualnej w zakładzie pracy
8. Metody badania środków ochrony indywidualnej na zgodność z wymaganiami określonymi w dyrektywie 89/686/EWG i normach zharmonizowanych;
9. Zasady wprowadzania środków ochrony indywidualnej na rynek polski i europejski
10. Obowiązki pracodawców, pracowników, producentów i dystrybutorów.

Zbiór tych zagadnień określono, jako „**Dekalog Wykładowcy**”. Poniżej wskazano, jaki powinien być minimalny, wymagany zakres informacji omawianych w danym zagadnieniu. W ramach zapisano sugestie odnoszące się do tego, na co Wykładowca powinien zwrócić szczególną uwagę w kontekście omawianych zagadnień.

1. Podstawowe informacje o środkach ochrony indywidualnej

Środki ochrony indywidualnej:

- służą do ochrony pracownika w miejscu pracy;
- są stosowane w przypadku, gdy nie można w inny sposób wyeliminować lub ograniczyć zagrożeń na stanowiskach pracy;
- dzielą się na następujące podstawowe grupy:
 - ✓ sprzęt do ochrony układu oddechowego,
 - ✓ ochrony głowy,
 - ✓ sprzęt chroniący przed upadkiem z wysokości,
 - ✓ odzież ochronna,
 - ✓ rękawice i obuwie ochronne,
 - ✓ ochrony oczu i twarzy,
 - ✓ ochrony słuchu,
 - ✓ środki izolujące organizm od otoczenia.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy, że w przypadku stosowania kilku rodzajów środków ochrony indywidualnej, środki te nie mogą z sobą kolidować.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

2. Zagrożenia, jakie mogą zostać wyeliminowane lub ograniczone w wyniku stosowania środków ochrony indywidualnej

Środki ochrony indywidualnej stosuje się w celu wyeliminowania lub ograniczenia zagrożeń:

- ✓ mechanicznych,
- ✓ chemicznych,
- ✓ termicznych,
- ✓ biologicznych,
- ✓ wywołanych promieniowaniem optycznym,
- ✓ wywołanych czynnikami atmosferycznymi,
- ✓ wywołanych łukiem elektrycznym.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na skutki dla zdrowia i życia, jakie są związane z występowaniem omawianych zagrożeń.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

3. Cechy, jakimi powinny charakteryzować się środki ochrony indywidualnej przeznaczone do ochrony przed określonymi zagrożeniami

Wszystkie środki ochrony indywidualnej powinny być wykonane z takich materiałów i zaprojektowane w taki sposób, aby posiadać cechy ochronne i użytkowe

umożliwiający ochronę przed czynnikami szkodliwymi i / lub niebezpiecznymi przed którymi mają zapewnić ochronę. Sposoby określania / definiowania tych cech mogą znacznie różnić się w zależności od przeznaczenia danego środka ochrony indywidualnej. Niezależnie od sposobu określania / definiowania tych cech, można powiedzieć, że najważniejszą cechą każdego środka ochrony indywidualnej jest możliwość wyeliminowania lub redukcji czynnika, przed którym zapewnia on ochronę. Cechy środków ochrony indywidualnej wynikają więc z ich przeznaczenia. Niezależnie jednak od cech, które są określane / definiowane w zależności od przeznaczenia, wszystkie środki ochrony indywidualnej powinny mieć możliwie wysoki komfort użytkowania.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na konieczność użycia do konstrukcji środków ochrony indywidualnej materiałów o odpowiedniej jakości i właściwościach umożliwiających zapewnienie wymaganej ochrony.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

4. Sposób, w jaki cechy środków ochrony indywidualnej są definiowane w odpowiednich normach odnoszących się do wymagań technicznych dla środków ochrony indywidualnej

Sposób, w jaki cecha, jaką powinien charakteryzować się dowolny środek ochrony indywidualnej jest definiowana wynika zawsze z przeznaczenia. Jeśli np. należy zapewnić ochronę przed niebezpiecznym promieniowaniem optycznym, to cechą tą będzie przepuszczanie promieniowania z zakresu widmowego, który stanowi zagrożenie. Jeśli zagrożeniem są gazy lub pary mogące powodować uszkodzenie dróg oddechowych środków

ochrony indywidualnej będzie przeznaczony do wyeliminowania lub ograniczenia szkodliwych substancji w drogach oddechowych. W tym przypadku najważniejszą cechą jest filtracja gazów i / lub par. Praktycznie wszystkie środki ochrony indywidualnej muszą charakteryzować się odpowiednią do ich przeznaczenia odpornością mechaniczną. Istnieje wiele odmiennych sposobów definiowania odporności mechanicznej środków ochrony indywidualnej. W przypadku np. przemysłowych hełmów ochronnych, które są przeznaczone do użytkowania w warunkach narażenia na uderzenia głowy ciężkimi przedmiotami, taka cecha, jak odporność mechaniczna jest szczególnie istotna. W przypadku odzieży ochronnej sposób, w jaki definiuje się odporność mechaniczną polega głównie na określeniu cech pozwalających na określenie odporności na rozdieranie, itp. Dla szerokiej gamy sprzętu zabezpieczającego przed upadkiem z wysokości najważniejszą cechą jest odporność elementów tego rodzaju sprzętu na zerwanie w wyniku sił powstających podczas spadania.

Mówiąc o cechach materiałów, z których wykonywane są środki ochrony indywidualnej w kontekście stawianych im wymagań technicznych, w pierwszej kolejności kojarzone są **normy** określające tego typu wymagania oraz **dyrektywa europejska 89/686/ EWG**. W dyrektywie określone są tzw. wymagania zasadnicze, odnoszące się do wszystkich typów środków ochrony indywidualnej. **Normy techniczne przyporządkowują do wymagań zasadniczych wymagania oraz metody badań odpowiednie dla konkretnych typów środków ochrony indywidualnej**. Z tego względu mówi się o harmonizacji norm z wymaganiami dyrektywy.

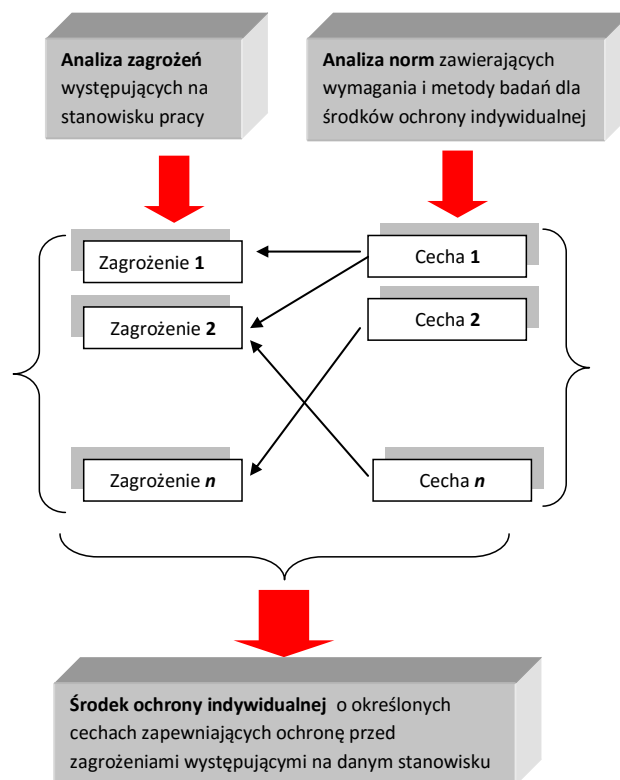
WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na wykaz norm, w których zawarte są wymagania lub wymagania i metody badań dla określonych typów środków ochrony indywidualnej.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

5. Sposób, w jaki należy skorelować cechy danego środka ochrony indywidualnej do zagrożenia występującego w środowisku pracy (zasady doboru)

Podstawową zasadą doboru jest skorelowanie cech, jakimi charakteryzuje się środek ochrony indywidualnej z zagrożeniami przed którymi ma on zapewnić ochronę. Dobór środka / środków ochrony indywidualnej powinien być zawsze poprzedzony analizą zagrożeń stanowiska pracy, na którym dane środki ochrony mają być zastosowane. Cechy danego środka ochrony indywidualnej są opisane w odpowiednich normach zawierających wymagania lub wymagania i metody badania tych środków. Schemat opisanego postępowania przedstawiono na rysunku 2.

Rys.2. Korelacja cech, jakimi powinien charakteryzować się środek ochrony indywidualnej do zagrożeń występujących na stanowisku pracy

Dobór środka / środków ochrony indywidualnej do zagrożeń występujących na danym stanowisku pracy można przeprowadzić również z wykorzystaniem komputerowych narzędzi wspomagających (głównie programów komputerowych). Niezależnie od zastosowanych metod wspomagających dobór środków ochrony indywidualnej do danego stanowiska pracy zaleca się przeprowadzenie szczegółowej analizy cech środków ochrony indywidualnej wybranych dla danego stanowiska pracy. Wspomniane wcześniej narzędzia wspomagające dobór środków ochrony indywidualnej są niezmiernie przydatne, gdyż pozwalają na „automatyczne” wskazanie konkretnych (wyszczególnionych w normach) parametrów charakteryzujących środki ochrony indywidualnej do zdefiniowanych przez użytkownika programu warunków pracy.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na konieczność przeprowadzenia szczegółowej analizy zagrożeń przed rozpoczęciem doboru środków ochrony indywidualnej.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

6. Sposób, w jaki środki ochrony indywidualnej powinny być użytkowane

Zasady użytkowania środków ochrony indywidualnej:

- Środki ochrony indywidualnej powinny być używane zgodnie z ich przeznaczeniem;
- Instrukcja obsługi środków ochrony indywidualnej powinna wskazywać potencjalne obszary stosowania oraz sposoby czyszczenia / konserwacji i wymiany części zamiennych;
- Użytkownicy nie są uprawnieni do naprawy środków ochrony indywidualnej;

- Naprawy środków ochrony indywidualnej powinny być przeprowadzane przez autoryzowany serwis lub osoby upoważnione;
- Użytkownicy powinni dokonywać regularnej samokontroli środków ochrony indywidualnej.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na konieczność przeprowadzania samokontroli użytkowanych środków ochrony indywidualnej.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

7. Sposób zarządzania środkami ochrony indywidualnej w zakładzie pracy

Do elementów zarządzania środkami ochrony indywidualnej należy:

- Analiza zagrożeń występujących na stanowisku pracy oraz ocena ryzyka zawodowego;
- Dobór środków ochrony indywidualnej;
- Zakup środków ochrony indywidualnej;
- Przekazanie pracownikom środków ochrony indywidualnej;
- Szkolenia pracowników;
- Kontrola stanu technicznego środków ochrony indywidualnej,
- Wymiana zużytych / niesprawnych środków ochrony indywidualnej na nowe / sprawne.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na konieczność przeprowadzenia procedury doboru środków ochrony indywidualnej oraz szkolenia pracowników.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

8. Metody badania środków ochrony indywidualnej na zgodność z wymaganiami określonymi w dyrektywie 89/686/EWG i normach zharmonizowanych

Metody badania środków ochrony indywidualnej uwzględniają zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Dyrektywa 89/686/EWG definiuje wymagania zasadnicze dla środków ochrony indywidualnej;
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej wdraża do prawa polskiego postanowienia dyrektywy 89/686/EWG;
- Szczegółowe wymagania techniczne, jak również metody badań dla poszczególnych typów środków ochrony indywidualnej są zawarte w normach zharmonizowanych z wymaganiami dyrektywy

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na przełożenie, jakie występuje pomiędzy metodami badań laboratoryjnych a warunkami rzeczywistego użytkowania.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

9. Zasady wprowadzania środków ochrony indywidualnej na rynek polski i europejski

Wprowadzając na rynek środki ochrony indywidualnej należy pamiętać, że:

- Wszystkie środki ochrony indywidualnej dopuszczone do sprzedaży powinny posiadać deklarację zgodności wydaną przez producenta;
- Dla środków ochrony indywidualnej kategorii II i III wymagane jest przeprowadzenie oceny typu (ocena typu WE, *ang. EC type examination*).

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na znaczenie oznaczenia CE.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

10. Obowiązki pracowników, pracodawców, producentów i dystrybutorów

Należy pamiętać, że:

- Zgodnie z dyrektywą 89/656/EWG² pracodawca jest zobowiązany zapewnić odpowiednie wyposażenie ochronne³;
- Pracodawca powinien przeszkolić pracowników w zakresie użytkowania środków ochrony indywidualnej;
- Pracownicy są zobowiązani do stosowania przydzielonych im środków ochrony indywidualnej;

² Dyrektywa 89/656/EWG w sprawie minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników korzystających z wyposażenia ochronnego

³ Kodeks Pracy, Warszawa, 2015

- Producenci / dystrybutorzy są zobowiązani do wykazania zgodności środków ochrony indywidualnej z zasadniczymi wymaganiami dyrektywy 89/686/EWG⁴.

WYKŁADOWCO: Zwróć uwagę słuchaczy na obowiązek pracodawcy polegający na bezpłatnym dostarczeniu pracownikom środków ochrony indywidualnej.

NOTATKI WYKŁADOWCY:

.....
.....

⁴ Dyrektywa 89/656/EWG w zbliżania ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do środków ochrony osobistej

Dekalog uczestników szkoleń

Dokonując podsumowania wskazówek odnoszących się do tego, na co wykładowca powinien zwrócić szczególną uwagę słuchaczy w kontekście omawianych zagadnień można wskazać dziesięć sugestii, które powinny być swego rodzaju dekalogiem dla wszystkich osób użytkujących, produkujących, sprzedających lub kontrolujących środki ochrony indywidualnej⁵.

1. Środki ochrony indywidualnej zapewniają ochronę przed zagrożeniami mającymi lub mogącymi mieć niekorzystne skutki dla zdrowia i życia.
2. Używanie kilku rodzajów środków ochrony indywidualnej nie może z sobą kolidować.
3. Środki ochrony indywidualnej powinny być konstruowane z materiałów zapewniających najwyższą możliwą ochronę.
4. Wymagania i metody badań środków ochrony indywidualnej określone są w normach.
5. Właściwy dobór środków ochrony indywidualnej musi być poprzedzony szczegółową analizą zagrożeń występujących na stanowisku pracy.
6. Pracownicy powinni być przeszkoleni w zakresie prawidłowego użytkowania używanych przez nich środków ochrony indywidualnej.
7. W zapewnieniu prawidłowego użytkowania środków ochrony indywidualnej pomaga regularna samokontrola tych środków przez ich bezpośrednich użytkowników.
8. Metody badań laboratoryjnych środków ochrony indywidualnej mają realne przełożenie na warunki rzeczywistego użytkowania.
9. Środki ochrony indywidualnej, które są bezpieczne powinny być znakowane oznaczeniem CE.
10. Pracodawca musi bezpłatnie wyposażyć pracownika w niezbędne środki ochrony indywidualne. Pracownik jest zobowiązany do ich stosowania. Producenci i dystrybutorzy mogą oferować jedynie bezpieczne (znakowane oznaczeniem CE) środki ochrony indywidualnej.

⁵ Kolejność Dekalogu uczestników szkoleń została zmieniona w stosunku do kolejności sugestii zaprezentowanych w Dekalogu Wykładowcy

Zalecana literatura⁶

Dyrektywa 89/686/EWG w sprawie zbliżania ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do środków ochrony osobistej

Rozporządzenie z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej

Dyrektywa 89/656/EWG w sprawie minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników korzystających z wyposażenia ochronnego

Kodeks Pracy, Warszawa, 2015

Koradecka D., *Bezpieczeństwo i higiena pracy*, CIOP-PIB, Warszawa, 2010

Makowski K., *Dobór sprzętu ochrony układu oddechowego z wykorzystaniem wskaźnika ochrony*, CIOP-PIB, Warszawa, 2013

Makowski K., *TLEN – Ochrona układu oddechowego – Poradnik multimedialny*, CIOP-PIB, Warszawa

Makowski K., *Wytyczne do wyznaczania rzeczywistego wskaźnika ochrony na stanowiskach pracy dla różnych typów sprzętu ochrony układu oddechowego*, (sprawozdanie z zadania 03.A.05, CIOP-PIB, Łódź 2013

Materiały Centrum Edukacyjnego CIOP-PIB, Studia podyplomowe – *Bezpieczeństwo i ochrona człowieka w środowisku pracy*; Moduł 16: *Środki ochrony indywidualnej; Poradnik metodyczny dla słuchacza*, CIOP-PIB Warszawa 2012

Owczarek G., Filmy opracowane do materiałów szkoleniowych – *Bezpieczeństwo pracy z laserami kurs dla inspektorów ds. bezpieczeństwa laserowego*, CIOP-PIB, Warszawa, 2010

Owczarek G., *Sprawozdanie z zadania 4.Z.03 (Pakiet multimedialnych materiałów szkoleniowych dotyczących doboru i użytkowania środków ochrony indywidualnej dla pracowników)*, CIOP-PIB, Warszawa, 2014

⁶ Osoby korzystające z Poradnika powinny gromadzić literaturę ukazującą się w formie publikacji w czasopiśmie specjalistycznych lub publikacji książkowych